

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium: Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Baksa Lajos.

Tiszántúli református egyházkerületünk nagyon sokat veszített a Baksa Lajos időelőtti halálával.

Sajnos, nem vagyunk túlságosan bővében a világi kiválóságoknak. Vannak igen jeles, nagybuzgóságú embereink, kik örömmel volnának készek minden áldozatra, de a társadalomban elfoglalt helyzetük nem olyan, hogy felépésüknek különösebb súlyt kölcsönözhetne. Sőt vannak olyan előkelőink is, kik érdemeiknek megfelelő helyzetben vannak a külső világi életben, kik tehát nem csupán akarnak, de minden irányban tudhatnak is az egyház javára tenni, — de ezek meg rendszerint oly igen elvannak egyéb feladatokkal halmozva, hogy ennek folytán nem marad elég idejük az egyház ügyeivel behatóan foglalkozásra.

Baksa Lajosnak különösen értékes volt épen abban állott, hogy sem társadalmi jelentéktelenség, sem más munkával túlhalmazottság nem akadályozta meg az egyház állandó és kitarató szolgálatában s azt a sok munkát, melyet egyházának szentelni akart, módjában is állott az egyháznak szentelni. Kevés ember van, ki csak megközelítően is annyit dolgoznék (— az önkéntes munkát s nem a díjazott hivatali körben végzettet értve —) magyar református egyházunkért, amennyit Baksa Lajos dolgozott. Nem vitatom, hogy minden munkája kifogástalan volt. De hát lehet-e kívánni abszolút jót földi embertől? És lett volna bár munkája bármily kis értékű (— aminthogy épen nem az volt —), az egyházi életben legkevésbé szabad elfogadni a máshol sem igaz szólamot, mely szerint a pokol tornáca van jó szándékkal kikövezve. Ha valahol, épen itt az egyházi életben, nem az elért sikereket, hanem a lélek tisztaságát s a törekvés nemességét kell számon tartani. Így, aki azt látja, hogy Baksa Lajos férfikora kezdete óta mindenféle helyzetben s minden foglalko-

zásában változatlan odaadással teljesített minden a magyar református egyház érdekében reabizott munkát: mély szomorúsággal, őszinte gyásszal áll meg az ő sírja mellett akkor is, ha munkájának minden részét nem tudja egészen helyeselni.

Mintegy két évtized buzgó munkássága fűzte őt szoros kapcsolattal tiszántúli egyházkerületünkhöz, melynek kebelében azonban, a békésbáti egyházmegyében már azt megelőzőleg is kiemelkedő munkát végzett. Tudását, munkabírását és páratlan készségét azzal honorálta a kerület, hogy már egyházmegyei képviselő korában a konvent rendes tagjai közé választotta. Mint ilyen, nagy részt vett a legutóbbi zsinat előkészítő munkáiban s az egyházi törvény jórészenek ő volt a formába-öntője. — Ekként egész egyházunkban tisztelt és nagyra-becsült volt neve, mikor a zsinat végének idején egyházkerületünk világi aljegyzőjévé választotta. Kötelességtudásának s munkára készségének fényes bizonyossága, hogy e különben díszes tisztségre, melynek kereteiből azonban ő már akkor kinőtt, készséggel vállalkozott. — Ugyanez időben lett az egyetemes konvent előadója s bár tevékenységének nagy részét most már az egyetemes egyháznak kellett szentelnie, mindvégig lankadatlan buzgósággal töltötte be a rövid ideig tartó aljegyzőség után reáruházott főjegyzői tisztelet.

Hálával és szeretettel gondolunk Baksára és munkásságára, melynek eredményei sokáig láthatók maradnak közöttünk.

*

Dr. Baksa Lajos egyetemes konventi előadó, egyházkerületünk világi főjegyzője, Hódmezővásárhelyen született, 1856-ban. Közéleti munkáját Temesvárt kezdte, hol ügyvédi irodát nyitott s hol jelentékeny érdemeket szerzett a református egyház megszervezésében. 1890-ben szülővárosa polgármestérévé választotta s míg egy cikluson a város élén ál-

lott, nevezetes lendületet adott a nagy földmívelő város fejlődésének. Tán épen, mivel nagyon is modernnek találták, — a legközelebbi tisztújításnál más tettek helyébe s ekkor ő, mint hódmezővásárhelyi ügyvéd s az ottani egyház főgondnoka folytatta tovább munkáját. A református egyházi életben kifejtett nagy tevékenysége révén közelebbi ismeretségbe jutván báró Bánffy Dezsővel, ennek kezdeményezésére elfoglalta a Szeged városi rendőrfőkapitányi állást, majd 1907-ben a református egyetemes konvent akkor szervezett előadói tisztére hívatott meg. Minden hivatalában kiváló buzgóság, fáradhatatlan munkásság, nem lankadó erély és példás nyugodtság jellemezte.

Családi élete is példaszerű volt. Mindenki gyönyörködve láthatta derült, boldog családi életét s odaadó szeretetét úgy fennkölt lelkű neje, mint négy szép leánya iránt, kiknek mindegyike férjnél van, — a legkisebb dr. Benedek Zsolt konventi titkár felesége.

*

Baksa több, mint egy év óta volt komoly beteg. A múlt év szeptember óta szabadságon is volt s ez év elején súlyos operáción ment át. Betegségének súlyos volta nem engedte remélni, hogy egészségét ismét teljesen visszanyerheti. Válságosra az állapota október hó derekán fordult s október 28-án már megkezdődtek halálküzdélmei. Csodálatos önmegtartással viselte a nagy szenvedéseket, melyektől november 2-án este váltotta meg a halál.

Tárca

Levél az olasz harctérről.

Dr. Baltazár Dezső püspök úrhoz.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

Hálás köszönettel vettük ezredünk vitéz harcossaihoz intézett dicsérő és buzdító pásztori levelét. Október 22-én tartott istentiszteletünkön, melyen József főherceg Ófensége is jelen volt, olvastam fel az egész gyülekezet nagy örömeire.

Bizony nagy dolgokon ment keresztül az utóbbi időkben a 39. ezred. És minden körülmények között hű maradt hagyományaihoz. Már a Görzért vívott 5. isonzói csatában oly erősen tartották katonáink állásait, hogy velük szemben az ellenség akkor sem tudott eredményt elérni, mikor már Görz és Sant Michele birtokában volt. A Lokvieza mellett vívott 6. isonzói csata után pedig József főherceg Ófensége a király születése napján tartott beszédében fejezte ki megelégedését és dicséretét katonáink hőstettei felett.

A nagy megpróbáltatásokat erős lélekkel, Istenbe vetett hittel viselték el vitézeink. És erre nagy szükség

Temetése november hó 5-én délután 2 órakor volt a református egyházi székház zsinati termének előcsarnokából. A temetésen nagy és előkelő résztvevő közönség jelent meg. Ott voltak dr. Baltazár Dezső, dr. Tüdös István, Németh István, Petri Elek püspökök, gróf Degenfeld József, gróf Tisza István, Darányi Ignác, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnokok, Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző, Bernáth Géza v. b. t. t., Hlosvay Lajos, Némethy Károly államtitkárok, Benedek Sándor, a közigazgatási bíróság másodelnöke és sok más kitünősége református egyházi életünknek.

A gyászszertartás az operaház férfikarának énekével kezdődött, majd H a y p á l Benő budai lelkész imája és dr. Baltazár Dezső püspök orációja következett. Ha nem ily szomorú alkalommal: gyönyörűség lett volna ezt a két nagy magyar papot egymás mellett látni — hallani. Ismét az operaházi kar énekelt s az így befejeződött gyászszertartás után dr. Kun Béla, az elhunyt jegyzőtársa, mondott a tiszántúli egyházkerület nevében néhány búcsúszt. Azután feltették a koporsót a koszorúkkal beborított gyászkocsira s megindult a menet a Kerepesi-úti temető felé. A Batthyány mauzóleum mögött levő sír mellett Futó Zoltán esperes szólt a halotthoz a békésbánáti egyházmegye részéről az igaz szeretetnek s régi barátságának oly meleg hangján, mely könnyeket fakasztott mindenki szeméből; azután H ö r ö m p ö Dezső konventi számvevő adott kifejezést a konventi iroda tagjai gyászának s végül igaz

is volt, mert csakhamar jött a 7. csata, amelyben az eddigieket is felülmúló túlerővel és borzalmas heveséssel támadtak az olaszok. — Egyes zászlóaljaink kétszer is kitüntették ekkor magukat. — Szeptember 15-én oly szilárdan tartották állásaikat, hogy megtört rajta az ellenség sokszoros túlerővel véghez vitt rohama. Csak később a magasabb parancsnokságok üdvözlő távirataiból tudtuk meg, hogy ezen az ellenálláson hiúsult meg harcvonalkunk felgöngyölítése le a tengerig. Szeptember 18-án pedig, amit a hivatalos jelentés is megemlített, a 2. olasz gránátos ezreddel szemben állotta meg egy zászlóaljunk a helyét dicsőséggel. Hatalmas szál embe-
rekből álló olasz ezred volt ez. Pihent erővel mintegy hat zászlóalj felett rendelkezett. Katonáink hősie ellenállása közben három olasz zászlóalj — mint a foglyoktól megtudtuk — teljesen megsemmisült, a másik három pedig olyan súlyos veszteségeket szenvedett, hogy a harcvonalból azonnal kivonták és más frontra szállították.

A legesodálatosabb munkát azonban a 8. csatában végezték a mi fiaink. Olyan borzalmas gránát és bomba tüzet bocsátott ebben állásainkra az ellenség, mint még soha! És a poklok poklában sem hátráltak egy tapodtat sem. Sőt a nehéz harcban megfoghatkozott sorok megadásra kényszerítették a támadó olasz csapatot. Több

kálvinista módon a gyülekezet énekelte el a Te benediktunk... első versét, meg a „Nincs már szívem félelmére“ kezdetű szép húsvéti éneket.

A temetés alkalmával elmondott beszédek itt közöljük:

Ima dr. Baksa Lajos ravatalánál.

Elmondta **Haypál Benő** budai lelkész.

Múlандóságnaк és örökkévalóságnaк Ura! Nagy Isten, jó Atyánk! Életünk vándorútján egy elfáradt és pihenni térő testvérünk földi életének határjelzőjéhez vezetett bennünket bölcseséged. Szenvedések tövisei tépik ezen az úton lelkünk békéjét, fájdalmak ütésétől könnyeket hullat szívünk szeretete. Megtépelt békességgel, könnyező szeretettel állunk az emberek között való egyenlőségnek beszédes symboluma és a múltlandóságnaк néma prédikátora, e kóporsó mellett.

Kesergő szíveknek sóhajtása, megszaggatott lelkű hitvesdek, fájdalommal viaskodó gyermekeknek siró panasza, országodért küzdő, egyházadért élő férfiak szemének könnye, s a gyásznak jelei és a haldokló virágok hervadt ajkának lehellete az örök rendelés izenetét zúgják felénk: emberek, akiket annyi vágnak, örömnék, reménységnek, megvalósításra váró tervnek és munkakészségnek szálaiból szőtt kötelék fűz a földhöz, — gondoljatok a halálra.

Megértjük Uram ezt az üzenetet. Leszállunk képzelte nagyságunknak magasságáról, erőtelen valónkat a

te kegyelmedbe ajánljuk, megalázott szívünket a te irgalmad trónusához emeljük. Téged kérünk, aki bölcseséged titkos tanácsában szabad meg életünk útjának irányát és határát, taníts meg bennünket az igazság ösvényének követésére s az élet útjának keresésére.

Veszteségünknek mélységén lelkünknek minden gondolatja és szívünknek minden érzése könnyben fürdik, És a bánat könnyétől megtisztul a téged kereső gondolat és a hozzád szárnyaló érzés. Előtted állunk Uram, aki a cselekvések forrását és a szívek redőit ismered. Előtted állunk, a te megbékéltető ítéleted után a mi lelkünk békességét keresve. A búcsúzásnak e szentségesen komoly pillanatában bizonyosságot teszünk e pihenni térő testvérünk mellett. Szeretetünk bizonyágtétele az igazságot vallja: a legfelségesebb, a világmegigazító kulturának, az evangéliomi örök szépségnek és igazságnak szolgálatában, a tevékenységnek azokon a mezőin, amelyekre a bizalom állította, lelke odaadásával, a köteleltségűd és hűség fényes palástjában forgolódott e te dicsőségű oltára körül e pihenni térő testvérünk. S ha érted élő tieid ki nem kerülhetik a találkozást azzal az emberi gyarlósággal, amely szavak szálaiból szövö a közérdek látszatának megtévesztő köntösét és pompázva ölti magára, vagy a versengés országának azokkal a harcosaival, akik csatakiáltásnak hangoztatják az elvek szentségét: áldott légy Uram, mert e szolgálat megerősítetted és képessé tetted, hogy bővölködvén a te dolgaiddban, erősen és mozdíthatatlanul álljon. Megtanítottad, taníts meg minket is arra, hogy az embereken,

foglyot ejtettek, mint amennyi volt a védő csapat tagjainak száma. Ki is járt érte az elismerés. — József főherceg táviratilag fejezte ki köszönetét hős csapatainknak páratlan magatartásukért.

Általában véve igazán megható az a szeretet, mellyel Öfensége katonáink iránt viseltetik. Mikor csak teheti, mindig közöttük van, felkeresi őket a legveszedelmesebb helyen is. A minap is pergőtűzben tartózkodott olyan helyen, ahová szélesend idején se igen merészkedik, akinek nem muszáj.

A multkoriban báró Hötzendorfi Conrád ezredtulajdonosunk is meglátogatott bennünket. Örömeinek adott kifejezést, hogy annyi dicső küzdelem után szemtől szembe láthatja ezredét, amelyre olyan büszke volt az egész háború alatt. Magyarul beszélgetett a legénységgel és meleg szerenese kívánatokkal búcsúzott az egész ezred lelkes éljenése közben. Haza érve pedig tíz darab esinos és értékes arany gyűrűt küldött ezredünk legénységének legvitézbbjei számára.

Egyéb tekintetben is csak jót és szépet mondhatok vitéz híveimről. A vallásos buzgóság nem lankadt meg a hosszú háború alatt. A multkori hosszas, nehéz harcok miatt huzamosabb időn át nem tarhattunk közös istentiszteletet. Valahányszor meglátogattam híveimet, mindig

mondogatták, „csak tudnánk már egyszer istentiszteletet is tartani“. Esténként fel-felcsendül egy-egy zoltár is csoportonként. Azt is gyakran láthatni, hogy egy-egy bokor mögött hajadon fővel imádkozik kis könyvecskéből napközben is egy-egy harcedzett vitéz. A multkorában egyik századunknak ellentámadást kellett intézni az olaszok ellen. Mielőtt a nagy feladatra elindultak volna, elővették egyenként imakönyvüket s elimádkozták az ütközet előtti imádságot s midőn a roham diadalommal véget ért, a győzelmes esata utáni imádsággal fejezték ki Isten iránti hálájukat, mihelyt fedezékeikbe bevonultak.

Amennyiben lehetséges, kérnék szépen imakönyveket küldeni katonáink között való kiosztásra.

Mindnyájunk üdvözlését jelentve, kiváló mély tisztelettel vagyok.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úrnak,
1916 okt. 26-án.

kész szolgája:

Vass Antal,
a 39. gy. ezred lelkésze,
versecezi pap.

egymáson becsüljük meg a te képedet, mert úgy ismerik meg mindenek, hogy a teied vagyunk, ha egymást szeretjük. A szeretet, a krisztusi pecsét az ember életén.

A te oltalmazó, szeretetben gazdag, áldó kezében tudta e megfáradott testvérünk az életét. Ezért volt tettetés nélkül való az emberekhez ragaszkodásban, hűséges a munkában, erős a küzdelemben és békességes tűrő a szenvedések között. És mikor meglátogattad a hitnek és türesnek nagy próbájával, betegségek gyötrelmeivel; keresztet raktál vállára és odaállítottad a Golgotha lábaihoz. — a hegytetőre nézett, a szenvedések fejedelmére, megváltó Jézusunkra és a benned vetett hit bizonyosságával tudta s a hozzád támaszkodó reménység bizakodásával vallotta, hogy a mi nyomorúságainknak egy szempillantásig való könnyüség a dicsőségnek felette igen örökkévaló állandóságát szerzi nekünk.

Jóságos Atyánk! Ha elhervadt örömeink, porbahullott reményeink sirján és összeomlott boldogságunk romjai felett bús emlékezésünk hullatja a veszteség fájó könnyeit; ha az élet arra tanít, hogy nincs olyan emberi tudomány, amely szomorúságunk sötétségében világosságot gyűjthetna, nincs olyan emberi hatalom, amely fájó lelkünk nyugtalanságának békességet parancsolhatna s nincs olyan emberi szeretet, amely a szívek mélyén fakadó könnyeket felszáríthatná: jóságod nyújtsa azt az édes tapasztalást, hogy a te kegyelmed minden sötétségben világosság, a te irgalmad minden háborúságban békesség és nincs olyan könnyhullatás, amit fel ne szárhathatna a te szereteted, amellyel egyszülöttedet adtad értünk váltságul.

Reménységünket szomorúságunk könnye s a te beszéded öntözi, hitünk fénye fűrésztli. Szomorúságunk könnye mint a harmat a virág kelyhén, a te beszéded, mint a csendes termékenyítő eső s kegyelmed ajándéka, hitünk az éltető világosságnak és melegségnek ölelése.

Szenteld meg szomorúságunkat, vezess igédhez, bölcseséged kútfejéhez s közöld velünk kegyelmed ingyen ajándékát. Nyújtsd felénk áldásban gazdag atyai kezédet és vezess a te útidon, az igazságnak és életnek útján. Ámen.

Halotti beszéd

Dr. Baksa Lajos konventi előadó felett 1916. nov. 5. Budapesten tartotta **Dr. Baltazár Dezső** püspök.

Szomorú Halotti Gyülekezet! Sok nyomorúsággal, szenvedéssel és rettenetességekkel nehezültek meg a napok a világ felett. Vérrel és könnyel vannak megjegyezve a mostani idők. — Az Úr búsulását és a mi próbáltatásunkat jelentik nekünk.

Mintha a bánat súlyával futnának a fellegek egymás után, mintha Isten éltető napjának sugárai harcosok nyilait ontanák, mintha az ég magasságának és a föld mélységének erőit ide bocsátotta volna az Isten, hogy

rendítsék és rontsák meg a földi világnak múlás fővényére rakott oszlopait.

Halál, enyészet öldöklő angyala jár a földön, hogy véres rendre vágja az első szülötteket. — Nem békés otthonok házi tűzhelyéről, hanem égő városok üszkös romjaiból száll az égre az áldozat füstje. — Gyűlölet vértfagyasztó harsonája, öldöklő szerszámok mennydörgése állottak be a világ templomába rémes orgonának. — Szem belé vakul, fül belesiketül; belebomlik az elme s a szív beleszakad ebbe a szörnyű látomásba, amely a szeretet nagy romlását jelenti meg nekünk.

Talán nem vétkezünk az Isten ellen felvetvén a kérdést, hogy vajjon mi vagyunk-e boldogabbak vagy pedig ez a csendes halott? Mi, akiket aggodalmak sikátorain hajszol, ver a veszély, vagy pedig ő, aki már csendesen pihen? Mi vagyunk-e boldogabbak, akiknek szívébe tüzes szigonyt vágdos a fel-felújuló fájdalom, vagy ő, akinek fájdalmát örök enyhület balsamával altatta el az Úr gyógyító keze? Mi vagyunk-e, akiknek szeme a villámló sátán tusakodásától borzadoz, vagy ő, aki már a mennyei béke otthonát megtalálva az örökkévaló szeretet fényében gyönyörködik? Mi vagyunk-e boldogabbak az étellel, ami háborgattatást, nyomorúságot, sebet, vért, könnyet, szenvedést és kétségbeesést osztogat, vagy pedig ő a halállal, melynek útján csendet és békességet, pihenést és nyugodalmat, gyógyulást és szabadulást kapott?

Tudjuk, hogy ő már boldog a hü sáfár, a kötelességét teljesített jó szolga nyugalmával, méltóságával, dicsőségével. Azt is tudjuk, hogy mi szenvedünk. Sok milliók vére-hullása, sebe, szenvedése, jajkiáltása és halála gyűlt össze a lelkünkön kicsorduló keserű pohárrá. És ezeken felül íme most a békesség sátora alatt is látunk kidőlni egy hatalmas oszlopot.

Baksa Lajos oszlop volt. A legszilárdabbak közül való. Hitével az evangéliom fundamentomán, tudományával a való világ tiszta megértésén állott. A gránit keménységével bírta a terhet s állotta a közéleti küzdelmek hullámverését. Nyugalma meggyőződésének, szilárdságának, jó szándékának tiszta öntudatán a fenség fényével pihent. A derű, melynek sugára szeméből kitetszett, ajkán játszadozott szeretettel gazdag szívnek a tüköre volt.

Idvezítőjétől munkás szeretetet tanult s ezzel az építő tudománnyal az anyaszentegyház doktorainak első sorába került. Az egyetemes papság ama jellegzetes alakja volt, akinél nem a palást külsősége, hanem a talentumok nagysága s a szolgálat hűsége jelenti meg a választottság és apostolság bizonyosságait.

De itt vagyunk mi is, akik fölöle bizonyágot tehetünk. Itt van az egész magyar református egyház elismerésének, bizonyágtételének fényesen szomorú jelenvényével: a mélységes gyásszal. Itt vannak testi-lelki családja, hitvese, gyermekei, rokonai és barátai, munkatársai. Szíve melegének kölcsönhatásával fogjuk élesíteni

sírja felett a kegyelet öröktüzét. A feltámadás krisztusi meggyőződésével s a feltámadás utáni örökélet vigasztaló reménységével intünk utána búcsúzót. Fényes felhőben látjuk felszállni a lelkét. Lelke ruházatát fehérré és fénylővé tette a hűség, mellyel Isten országát szolgálta, szeretet, mellyel a reábizottak felől gondot viselt; a hit, melynek erejével megtartásával megigazult s a hosszú szenvedés, melynek türelemmel hordozása letisztított róla minden földiséget.

Áldott lélek térj meg a te Uradhoz Istenedhez, kinek dolgaiban foglalatos voltál. Az igazság koronáját Ő adja meg neked! Ámen.

Dr. Kun Béla búcsúbeszéde.

Meglett férfiak közt ritkán szövődik igazi, testvéri barátság s mégis im Tégedet olyanok kísérünk baráti mély gyásszal utolsó útdra, kiknek lelke már a férfikorban fonódott össze a Tiédde.

Azért a gyermekkor az állandó, benső baráti viszonyok szülője, mert a fiatalok lelke még lobogva lánghoz az ideálokért, s a bennük izzó tűz válhatatlanul összeforrasztja a közös eszményekért hevülő szívek nemes fémét.

Boldog, akinek lelke a deresedő haj férfikorában sem válik üressé az eszményektől s akit a magasabb célokért lelkesedni tudás barázdákkal bevont arccal is képessé tesz új szeretet, új barátság nyeresére.

A Te közülünk elszállt lelked tudott mindvégig lobogva lánghozni egy nagy ideálért: a magyar református egyház jóvoltáért. A Te lelked fényt nem csak azok látták, melegét nem csak azok érezték, kiket az ifjúság barátkozásra alkalmas ideje kapcsolt a körödbe, de szellemi testvérül, bajtársi barátul tiszteltek mindazok, kik bár csak férfikorod delén s talán csak távolból ismertek meg, de mint a nekik is legdrágább eszmény leghívebb munkását.

Az ilyen barátság annál erősebb, mert nem csak érzéseken alapul, de meggyőződésen; nem pusztán ábrándozásból formálódik, de közös munkásságból. Az egyik a Kárpátok tövében, a Tisza felső folyásánál végzi a maga munkáját, — a másik lenn a szerb határon, az alsó Duna mentén, de hálával és szeretettel öleli lelkében — bár sohasem látta — egyik a másikat, mert tudja, hogy amannak munkája összekapcsolódik az övével, amannak munkája nélkül az övé sem lehet eredményes. Ilyen szeretettel, ilyen barátsággal övezett Téged mindenki, kit lelke ugyanazért a célért munkálkodásra készítetett, melynek Te szolgáltál egész életedben: a magyar reformátusság, a református magyarság boldog fennmaradásáért, szebb jövőjéért.

Téged az isteni kegyelem vezérlő helyre állított az anyaszentegyház munkásai között. Nincs szükség, sem alkalom arra, hogy itt dicsérjelek. De azt elmondhatom, hiszen földi fülekkel már úgy sem hallod, hogy az

elhívásra mindenben méltó voltál s azt el kell mondanom, hogy tiszántúli egyházkerületünk nem csak egyik fő-tisztviselőjét, de egyik legkitünőbb fiát veszítette el Benned.

A szeretet erősebb a halálnál s a hűséges munka eredményei nem múlnak el a sírnál. Lelked már boldog részese az Isten országának, melyért e földön híven munkálkodtál s emléked tiszteletben fennmarad közöttünk.

Isten veled!

Beszéd dr. Baksa Lajos sírjánál

tartotta **Futó Zoltán**, békésbányai esperes.

Úgy történt velem is, amint megíratott: „Egy kéz küldeték hozzám, benne összehajtott levél vala; kiterjeszté azt előttem és imé abban írva valának gyászénekek, nyögések és jajszók.“ S aki máskor boldogan, mosolyogva, a szeretetteljes találkozás üdvözléteivel jöttem vidám otthonodba, e levélre elindultam fájó szívvel, könnyes szemmel; ide kísértelek bús temetői lakodhoz az elválás keserves búcsúszavaival. — Te meg, aki mindig meleg szívvel, szíves szóval vártál, most először fogadsz némán, hidegen.

Hallom a jajszót, látom a sírást. Szeretném én is elmondani a magamét s a tied közé állva, koporsódra hullatni a testvéri szeretet könnyűit. De az én szívem most nem áldozhat így neked és a maga fájdalomnak. Köt hivatásom nehéz parancsa: „Vigasztaljátok az én népemet!“

Elhangzott a gyászének. Vele a halált legyőző Krisztus egyháza elbúcsúztatta a férfiút, ki minden nemesért, szent eszményekért hevülő szívének egész erejével, lángoló lelkesedésével átjött a több fényt, előnyt ígérő világi munkaterekről a nem e világból való ország munkásai közé, világi papnak a szürke, százszor lenézett református lekipásztörök sorába s mit az életével kiérdemelt, koporsójára letette az elismerés koszorúját. Mellé teszem én is, — nemcsak jogom ez, kötelességem is, — békésbányai református egyházmegyénk s egyházaink nevében az el nem múló hála pár egyszerű virágszálát. S szavakat keresek hozzá; kérdezem a prófétától: „Mit kiáltak?“

S feleletet nem hallva, költögetlek téged: Baksa Lajos, ébredj! Dobbanjon össze újra a szívünk. Lelkünk együtt szálljon vissza a temetkező szomorúság helyéről a múlt közös, szép emlékeihez!

Nem a gyermeki vágyak, gondtalan ifjú örömeik tereire hívlak. Pedig azokon is jártunk együtt az alföldi ősmagyar kálvinista városban.

Nem is családi boldogságod első csendes tanyájába, hol testvéri szívvel öleltél egykor, mint jövevényt, a szívedhez legközelebb állók közé.

Odaszálljon a lelkünk a közös munkák terére.

Ott látom magunkat a hatalmas délvidéki metropoliszban, hol tied volt a biztos jelen, enyém a kétes

jövendő; hol a hatalmas házsorok közt a sok fényes oltár mellett hiányzott apáink egyszerű kövekből összerótt ilyési oltára; hol sokféle nyelven zengett az imádság, csak azon nem, amin édesanyánk minket tanított imádkozni. Ott forrt össze igazán a szívünk; ott született ábrándunk, hogy háromszázados sírjából támasszuk új életre a temesvári református egyházat. Nézlek, látlak, mint az ótestamentomi Gedeon utódját. Alig néhányad magaddal kezded állítani, rakosgatni Istenünk oltárát s melletted is alig van több, mint háromszáz, aki veled küzd, hogy újra felhangozzanak az ősök zsolttárai. De álmunk így is valóra vált. — Én lettem az új oltár első papja s mikor felemeltem az Isten pálcáját, te tartottad karomat, mint egykor Áron a Mózesét; így nem hanyatlott le.

Nézd, azóta erőssé, diadalmaskodóvá vált az, aminek mi bölesőjénél álltunk: a kezdetben kicsiny temesvári egyház. — Alapkövén ott maradt örökre bevésve neved!

...És nézem tovább útadat. Tanácsosául elhívott a hat vármegyét, csaknem negyedmillió reformátusát magába ölelő békésbányai egyházmegye. Itt is a régi munka várt. Lenn, hazánk határszélén — két, azóta ellenünk támadt, ma velünk harcban álló ország határán, — a felekezetek és nemzetiségek árjában elvegyülve, szétszórva éltek a magyar reformátusok ezrei, alig tudva, nem gondolva. Mi láttuk őket s mint egykor Pál, hallottuk a hitükért s magyarságukért, életért, fennmaradásért elhagyatottan küzdő véreink szavát: „*Jere átal és légy segítségül nekünk!*“ Hallani véltük Isten küldő szavát is, hogy e pusztá vidékeken rakjuk le a Jelenések könyve szerinti aranygyertyatartókat, az új gyülekezeteket; költsük életre a reformátusságot s benne és általa biztosítsuk a magyarság erejét, diadalát, jövődjét. — Három évtizede ennek...azóta egymás után épültek az oltárok: 15 új egyház alakult. Legtöbbnél résztvettél a kövek lerakásában. Láttad, amint leszállt az Úr tüze, égig lobbant fel rajtuk s hangzott a haza határain a világot meggyőző hit szava: „*Az Úr az igaz Isten, az Úr az igaz Isten*“, a mi Istenünk, a magyarok Istene! — Hiába költöztél aztán ide az ország közepére, szívébe, a lelked csak lejárt oda; új munkáid közepette is láttad, vallottad a reformátusság nagy, nemzeti feladatait ott a végeken. Segítetted azt az új honfoglalásban, jövője munkálásában, ha néha megmosolyogtak, vádoltak is érte.

Érezd meg, hogy nem az én dicsérő halotti beszédem ez koporsódnál, de lélekben itt levő egész egyházmegyémmel vallja velem. S ha az eljövendő békesség időiben megírják új egyházaink történetét, az első lapon fel lesz jegyezve neved, munkád, életed áldása. Erre gondolva kiáltsd ki koporsódból: „*Non omnis moriar.*“

...Aztán szolgálatára odaállított a nagy, egyetemes magyar református egyház. Oda is elkísért az ide-

alokért való rajongás, a lelkét-testet ölő munkában való ernyedetlen kitartás. Veled járt az ábránd: felköltetni az ősi kálvinista szellemet, buzgóságot, kötelességtudást, reformálni egyházunk életét és munkásságát, benne az evangéliom hirdetőinek feladatát, biztosítani a haladó kor által kívánt újabb alakulásokat s azokban a magyar reformátusság erőinek fejlődését, munkáinak egységét, szebb, boldogabb, hatalmasabb jövődjét. Óh sokan látták, elismerték ezt benned! De csoda-e, ha a mohosult köveket, régi rendet, megszokott gondolatokat, kényelmet és jogokat megmozgató újítás sok gáncsot váltott ki s a hozsánát sokszor túlkialtotta a feszítődés meg?...Így kellett ennek lenni! Ha Krisztus világi papjául szegődöttél, járnod kellett az ő útjait: *A tanítvány nem feljebbvaló az ő mesterénél.* — Hulljon ma koporsódnál minderre a kiengesztelődés fénysugara!

Te a nemes harcot megharcoltad, futásodat elvégezted; a küzdés e világból békessége országába hív a Krisztus; ott vár az élet koronája.

Az elválás percében meglevenedik előttem a kép, mikor Pál Isten lelkétől kényszerítve indul Jeruzsálembe s maga köré gyűjtve a gyülekezet véneit, szívéből ajkára, onnan a szívekbe száll megkapó búcsúbeszéde. Mondd el te is azt! *„Ti tudjátok, hogy az első naptól fogva mint viseltem magamat köztetek, hogy semmitől sem vonogattam magamat, ami hasznos. És most ime nem látjátok többé az én orcámat, kik közt átalmentem.*“ — S ugye, te is az ő végrendeletét hagyod nekünk: *„Viseljétek gondot magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett. Én ajánlak titeket az Istennek, aki felépíthet és adhat nektek örökséget minden megszenteltek közt!*“

Lekipásztorok, világi papjaink, a halott ajkán élővé lett e szavakra tegyünk fogadást s mint Elizeus a töle elragadott Ilyés után, kiáltunk az elköltöző Baksa Lajos után: *„Legyen a te lelkednek kettős mértéke mirajtunk!*“

...S most búcsúzunk...Hol van koporsó hatalmad? El tudod-e fedezni hitves elől évtizedek boldogságának emlékeit, a jövő találkozás reményét? Van-e erőd elvenni a gyermekek fejéről az apa áldó kezét, tőlünk az ő ittmaradó lelkét?...Hol van halál a te diadalmaid? Látszólag győzhettél, de Krisztus ott áll a koporsó fejénél s mint egykor Lázárénál, hangzik szava: *„A mi barátunk aluszik.*“ — Baksa Lajos, aludjál csendesen! Ne mondja ki senki azt a nehéz szót, hogy meghaltál. Aki munkáiban, szeretetében, annyiónk szívében él, az nem halt meg, nem múlt el.

Aludjál, — álmodj a felebredés, találkozás, a soha el nem múló élet és szeretet reggeléről!

Te pedig, husvétii angyal, állj oda sírja fölé s ha őt itt keresni jár a szeretet, mindenkor ezt kiáltsd: *„Mit keresitek a holtak közt az élőket, — nincs itt, feltámadott!*“ Amen.

Hörömpő Dezső búcsúbeszéde.

A nagy veszteségek sirámainak szomorú khórusában hadd hangozzék fel nyitott sírod felett a mi fájdalmas jaj szavunk is, szeretett Előadónk! Hadd mondjanak utolsó Istenhozzádot néked tisztársaid, kik büszkén vallottunk vezérünknek s dicsekedésünk volt, hogy veled együtt munkálkodhattunk. Mi, akik a mindennapi érintkezés folytán szerencsések voltunk megismerni téged igazi nagyságodban, mi tudjuk, mi érezzük igazán, mily sok minden, mennyi szép minden lett sírba hervadásoddal a halálnak tizedévé! S mily fájdalmas a búcsúzásnál latolgatni érzelmünknek azt, hogy mit sirassunk benned jobban: *egyéniséged csodás varázsát-é*, mely a felebbvaló s alantas közötti távolságot a szeretet, a bizalom s jóakarát melegevel enyészttette el s családi szentélyedet földi paradicsommá dicsőítette, vagy azokat a lelki értékeidet, amelyek biztos segítőd voltak életednek sikerekkel gazdag pályáján. *A ragyogó észet*, amellyel nevednek a közélet minden ágazatában marandó emléket emeltél, a *mély értelmet*, mely által a neked adott gazdag talentumokat ötszörösen, sőt tízszeresen kamatoztattad. *A vas szorgalmat, a munkának csodás szeretetét*, amellyel példát adtál nekünk is a ránk bizottakban való hűséges sáfarkodásra. *A bölcs önmérséklést*, amely a dicsekvéstől s a neked adott hatalommal való kérkedéstől mindig megóvott téged s egész lényedet, a *szelidség és alázatosság* ékes és értékes kötösébe takarta. *Az önzetlenséget*, mely messze felül emelt téged az emberi gáncs minden rakoncáin s a tiszta öntudat fényével ragyogta be közéleti pályádat. Azt a *csodás szerelmet*, amely oly korán s életed utolsó pillanatáig *anyaszentegyházunkhoz* kapcsolt téged s dicső alkotásokra hevítette lelkedet s megacélozta karodat, élessé tette látásodat, hogy kormányod mellett állva az anyaszentegyház hajója bizton haladjon vészes szirtek között is a szebb jövő felé, amelyért nem sajnáltad erődet, egészségedet, életedet feláldozni. Vagy sirassuk *szíved jóságát*, mely a zörgető előtt készséggel kitárult, *lelked nemességét*, mely a maga tiszta légkörével másokat is tisztítani s nemesíteni akart s tudott is. Vagy bámuljuk azt a *mélyes hitet*, amellyel megragadtad a Te Uradat, Istenedet s nem bocsátottad el akkor sem, amikor életed utolsó idején jöbi szenvedések látogattak meg, sőt reménységed horgonyával még erősebben vontad Őt magadhoz.

Most, amikor tested az anyaföldbe megpihenni, lelked az örökkévalóságba megdicsőülni tér: a veszteség, az elválás, a búcsúzás fájalmában is áldjuk Istennünket, hogy adott nekünk téged, hogy benned s általad is megdicsőítette hozzánk való nagyjóságát. Itt a földi lét utolsó határmegyéjén azzal búcsúzunk tőled, hogy kegyeletünk örködni fog síri álmod felett s szeretetünk megőrzi áldott emlékedet. Baksa Lajos, szeretett előadónk, nagyrabecsült vezetőnk, Isten veled! Nyugodj békében!

Egyház**Az alsószabolcs—hajdúvidéki református egyházmegye közgyűlése.**

1916. október 26.

„Mindenható Isten, Atyánk a mennyben, e földi alacsony helyekről, ahol ideiglenes hazánkat kijelölted: sóvárogva szent vágyódással tekintünk az égre . . .“
buzogja az esperesi ima, melynek hit és bizalom erőssége megnyitja a szárnyat öltött lelkünk gondolatja előtt a magasságos Isten országának kapuit és mi érezzük, hogy:

„Keservünk lágyan elsimitja,
Megáld egy drága, égi kéz;
Szívünk nyugalma visszatérül;
S az élet terhe nem nehéz.“

(Lévai.)

A szívből Istenhez szállt imádság áhítatos hangjai alig vértették körül lelkeinket, már is belemélyültek a szívekbe az esperesi megnyitónak a mai keresztes világ minden szétáradó nyomorúságát hiven felmutató és felölölő akkordjai. . . Ott állott előttünk a drága magyar haza, amint a vad ellenség üvöltése között hős fia kiömlő vérével írja a csüggedező keblekbe: „Erős várunk nekünk az Isten! . . .“

Ezután egy felejthetetlen nagy emberünknek üresen maradt helye felé borúlnak az igaz szeretet, megérdemelt tisztelet szomorú fűzfáinak aláhajló lombjai. . . A nagy hazafi, ki egész élete földi részét a haza oltárára tette; a buzgó egyházi lélek; a hűséges munkásságú egyházmegyei gondnok: Kovács Gyula. . . nincs többé! Mennyi gyász! Mennyi veszteség! Ha mindig tagadtuk volna is, most alázatosan ismernők be: „Kell életnek lenni amott!“

De nem csupán a holtak okoznak fájdalmat; élők felett is ott borong a veszteség miatti bánat. Papp Sándor világi főjegyző, ez az izzó lelkesedésű, nagy és kellően alig értékelhető munkásságú férfiú, akit szeretni és tisztelni tanultak meg mindenek, sok egyéb dolgai miatt üresen hagyja állását, hogy mint tanácsbíró szolgálja tovább mindig szeretett egyházmegyéjének ügyeit. Helye, valamint néhai főgondnokunké és szintén néhai Szabó Elek tanító képviselőé december elsején lejáró szavazatainkkal fog betölteni.

Esküt tett iskoláink terebélyes fájának két ifjú, üde hajtása: Lukács Anna hajdúszováti és Szilágyi Margit polgári tanítónő, kísérve őket esperesünk buzgó és áldó szavai.

Ezután érdekes és értékes vita következett. A konventen ugyanis egy rendes lelkészi előadói állás felállítása sürgettetik; míg viszont a főjegyzőnk egy másik titkári állás kreálását kívánja, amelynek teendőit speci-

ális lelkipásztori képzettséggel, gyakorlattal és látókörrrel bíró egyén látná el.

Bánháza pusztát végleg odaadjuk érmelléki atyáinkfiainak . . .

Id. Cseke Gábor hűséges, régi tanügyi szolga és dékán nyugalomba távozván, helye a tanügyi bizottságban Bor Jánossal tölthetett be; póttag pedig a földesi tevékeny igazgató-tanító, Nagy István lett.

A vámospécsi egyház az egyházközségi közgyűlés eltörlését kérte.

A nagy idők támasztotta nehéz követelményeket megértő egyházközségeink lelkészeik drágaság okozta nehézségein könnyíteni buzgólkodnak, így nevezetesen Búdszentmihály az 1916. évre lelkészének 400, s.-lelkészének, énekvezérének 300—300 kor., tanítóinak 200—200, ezenkívül minden gyermek után drágasági pótlékot szavazott meg, fedezetül 5 százalékos pótdó kiadását vállalván magára.

Az államsegélyből Fitos Ferenc világtalan nyugalmazott tanító 120, Nyírmártonfalva, Acsád, Ábrány, Polgár, Dorog 40—40 koronát nyernek.

Rendkívüli segélyt kap Nyírmártonfalva és Polgár, 100, illetve 200 K összegben.

Református segélyegyleti kérvények mind pártolólag terjesztetnek fel.

A leánynevelési segélyért folyamodók közül egy 300 korona, a többi folyamodó fejenként 100—100 korona segélyben részesül.

A kerületi és konventi határozatok kihirdették.

Új építésre, javításokra elkötelezett egyházak útastatnak, hogy munkálataikat már a háború alatt készítsék el, hogy a remélt béke eljötte készületlenül ne találja őket. Az iskolaszékek pedig felhívták, hogy 1917. szept. hótól kezdve felmentett növendékeikről nyilvántartást vezessenek. A 74—1915. számú egyházkerületi végzés hatályon kívül helyezését célzó felsőszabolcsi átiratot nem pártolja. Alsószabolcs, míg már a tüzkárbiztosítási jutalék megszüntetésével kapcsolatos debreczeni egyházmegyei átiratot pártoló végzéssel látta el, mert a kerület határozatát sérelmesnek találta.

Lévay Imre igazgató-tanító, a tanügyi bizottság régi előadója, ez évben, mint tanító nyugdíjba megy, de tekintettel testi és lelki üdeségére, munkabírására és készségére, egyházmegyénk közös óhajtságának engedve, továbbra is megmarad az általa vonzóvá és rokonszenvenessé tett munkakörben, mint tanügyi előadó.

Alapítólevelek, adókulcsok, eladások stb. jóváhagyása is a szokott számban illeszkedett bele a 79. számból álló tárgysorozat keretébe.

Délben a fehér asztalnál találkoztunk. Gyűlés előtti nap tanügyi bizottsági ülés, lelkészértekezlet. — gyűlés utáni délután pedig bírósági tárgyalás volt.

Ajtay Jenő,
em. jegyző.

Papp László.

1883—1916.

Papp László 1883 január 9-én született Nagyváradon. Középiskolai pályáját Hódmezővásárhelyen fejezte be, ahol 1901 jún. 23-án érettségizett. Ugyanez év szeptember 7-én iratkozott be a debreczeni theológiai akadémiára, amelynek jeles hallgatója volt. Az 1904—1905. iskolai évben, mint esküdt-diák, a gimnáziumban volt segédianár, az 1905—1906. tanévben pedig széniora volt az Alma Maternek. A következő iskolai évet Strassburgban töltötte, majd hazajövet, kevés idei káplánkodás után, Borson lett az Úr szőlőjének odaadó, buzgó munkása. Boldog családi életét Isten két gyermekkel áldotta meg, egy leánykával és egy fiúval.

E rövid pályafutását, melynek rövidségét korai távozása folytán sokszorosan érezzük, kedves kedélye, férfias jelleme, gyakorlott tolla és mély hite teszik tartalmassá és feledhetlenné.

Már diák korában szép összhangban egyesült benne egyfelől a jó kedély, pajzán vidámság, amely olykor megközelítette, de soha át nem lépte a könnyűvérűség innenső mesgyéjét, másfelől a komolyság, a belső tartalom gazdagítása, a vezetők irányában tartózkodó tisztelet, amely viszont néha a szenvtelenségbe csapott át. Éppen ezért kollegái, őt megértő barátai, általában kortársai előtt sokkal kedvesebb volt, mint előljárói szemében. Diák éveinek legkimagaslóbb mozzanata az volt, amikor boldog emlékeztű Balogh Ferenc professzorunkat 40 éves tanári jubileumán üdvözölte az ifjúság nevében. Akik ez alkalomból a kollégium dísztermében jelen voltunk, sohasem fogjuk elfelejteni azt a magasztos érzést, amely minden keblet eltöltött annak tapasztalatára, hogy az ősz tudós lábaihoz az ifjúság széniora a hódolat jeléül oly koszorút helyezett, amelynek virágai úgy szépség, mint gazdagság, avagy pompa tekintetében méltók voltak az ünnepelthez s gondolatai tartalmasságát illetőleg meghaladta a legvérmesebb várakozásokat is.

Midőn az iskolából kikerülve, az élet forgatagába sodródott, derült kedélye mélyült és lassanként elérte azt a pontot, ahol gyökérszárait az Istenbe vetett hit talajába bocsáthatja s onnan nyerheti azt a lelki örömet, verőfényes világnézetet, amelyet nem képes megsemmisíteni a világ ezernyi csalódása sem. Volt pedig része ilyenekben is akárhányszor. Tehetése útát akart törni, kereste a megfelelő teret, ahol jobban érvényesülhetne, miáltal az Úrtól nyert szolgálatainak is nagyobb körben megfelelhette. Ez azonban, e világ szerint, nem adatott meg neki.

Küzdelme sikertelenségét, csalódásai sorozatát, e világ hiúságát, a közélet fogyatkozásait átszűrte csöndes magányában lelke mélyén, megtekintette az

örökkévalóságnak tükörében és mint „tükörcserepek“-et adta elénk okulásunkra, vagy bölcs tapasztalatként irányelvül a jövőre, vagy a vanitatum vanitas bizonyosága alapján hol játsz, hol kesernyés mossollyal. Írásai közül éles látása, ügyes pennája ebben a fajban mutatkozott mesterinek és bizonyos, hogy a „tükörcserepek“ írója sokáig emlékezetében marad e Lap olvasóinak; a jövő történetírójának pedig néhány értékes adalékkal szolgálанд korunk megértéséhez. Irodalmi tervei más irányban is voltak, ezeket azonban — sajnos — nem tudta valóra váltani.

Ezelőtt körülbelül másfél éve súlyos orvosi műtéten ment át, amikor élet-halál között lebegett. Az Úr akkor visszaadta testi egészségét. Most kilenc hete, hogy hastifusz támadta meg és a baj a megoperált részre vetette magát. A gyógyulás reménye egyre kevesbedett; a kínok fájdalmasabbak lettek. A gyötördő testben lakó lélek azonban erős volt és énekkel s imádkozással szárnyalt az Úr trónja elé.

A nemes lélek, akitől az anyaszentegyház javára még sokat reméltünk, a reformáció emléknapiján elhagyta porsátorát. Elhunytát kesergő hű hitvese, két kicsiny árvája, szülei, apósa és anyósa, sógorai és sógornői gyászolják. A kegyelem és vigasztalás Istene gyógyítsa be a gyász miatt vérző szívöket s adjon nekik megnyugvást az Ő akaratján!

A „tükörcserepek“ porrá zúzódtak; ám a szerzőjük, hitünk szerint, immáron nem tükör által lát, hanem színről-szinre szemléli az igaz ismeretet, az örök boldogságot és az idvezítő szeretetet.

Erdős Károly.

Irodalmi szemle

Dr. Lencz Géza, *Az Úrvaesora kérdése.* A református konventi vita megvilágítására. Debreczen. Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala 1916. Terjedelme 33 lap. Ára 1 K. Az érdemdús szerző a nálunk vitássá lenni készülő urvaesorai kérdés tudományos megalapozása céljából foglalkozik elsősorban a kérdés történeti s kritikai ismertetésével (3—11. l.), azután elemezi a szereztetési ígéket (12—17. l.), majd tárgyalja a Kálvin urvaesorai felfogását, kapcsolatban a református symbolikus könyvek tannézetével (18—22.), kifejtve azt is, hogy az általa feltárt elvek mennyiben érvényesültek az istentiszteletben (22—27.). Befejezésül összegezi fejtegetéseit és kellőleg igazolt megállapítás-ként hangsúlyozza, hogy az urvaesora kiszolgáltatásánál a lelkipásztor által feltett és az urvaesorázó hívők részéről hittel és vallástétellel viszonzott kegyes kérdések, vagyis rövideden szólva „az urvaesorai kérdések, sem a reformátoroknál, sem általában az egyház istentiszteleténél nem voltak szánva pszichológiai folyamat leírásának, hanem vallástételnek. Szövegük megállapításánál a szereztetés céljából kell kiindulni, amely Jézus üdv-

tényeinek hit által való elsajátítása volt.“ Noha pedig ezek a kérdések az urvaesorázó hívőkre nézve mélységesen és magasságosan vigasztalók, megnyugtatók, hit-erősítő és idvességesek: mindamellettt hogyha ezeknek a feltevése miatt a gyülekezetben, illetőleg egyes gyülekezeti tagok szívében aggodalom, kétely, szorongás, avagy bizonytalanság támadna, akkor a hitben erőteljes tagok bármely legkisebb megbotránkozásának elkerülése, megelőzése vagy elhárítása érdekében inkább le kellene mondani a hittudalom nyilvános hitvallásszerű kifejezésre juttatásáról, még mielőtt a szenteknek egységét esetleg valami károsodás, bomlás, szakadás veszélye fenyegethetné. Egyebekben Dr. Lencz Géza a kompromisszumos javaslatban teljes tartalmilag kifejezve látja és tartja a mi hitünket és így elfogadásra is ezt a kompromisszumos javaslatot ajánlja (31. l.). Részünkről őszinte elismeréssel és köszönettel adózunk a jeles szerzőnek ezen korszerű és indokolt megvilágításért, viszont kívánatosnak tartanók, ha ezen a nyomon és ebből az alkalomból minél szélesebb körű irodalmi megvitatás indulna meg az illetékes és hivatott tényezők körében, hogy aztán a döntést minden tekintetben lelki megnyugvással, bizodalommal és hitbeli engedelmisséggel fogadhassa el az egyház egyeteme.

Hol van megírva? Segédkönyv ismertebb bibliai helyek gyors megtalálásához. Bibliai egyezményes szövegtár. Vezérfonal a bibliai tanítások megértéséhez. Többek közreműködésével készítette *Dohányos János.* Nyomatás előtt újonnan átvizsgálta *Cs. A.* Budapest, 1916. Kókai Lajos (Budapest IV., Kamermayer K.-u. 1.) bizománya. 229 lap. Ára kötve 3.—, vékony indiai papíron puha kötés 3'80. Már abból, hogy ennek a könyvnek a címét ilyen részletességgel jelezzük, nyilvánvaló, hogy azt a maga nemében hasznos kiadványnak tartjuk. Három részre osztva közli benne Dohányos János azokat a tájékoztató dolgokat, melyeknek az egyházi beszéd írásánál hasznát lehet venni. Nagyjában az első rész szövegtár, míg a második és harmadik inkább helymutató. A harmadik rész az időrendi táblázatokról fogva, különösen hitoktatók és vasárnapi iskola vezetők számára szánt célszerű segédeszköz. Az első rész 18. fejezete pedig az imádságos összejövetelek szempontjából tartalmaz megfelelő útmutatást. A könyv használhatóságát megkönnyíti és előmozdítja a Betűrendes Tárgymutató, melynek kalauzolása mellett az illető fogalmak és tételek lapszám szerint gyorsan feltalálhatók. Megbízhatók a régiségtani és földrajzi adatai, ha szinte ebben a tekintetben, térnyerés okáért, szűkebb körre kellett szorítkoznia a készítőnek. A „többek közreműködése“ ügyesen van beillesztve a keretbe, úgyhogy csakis elkerülhetetlen esetekben találjuk meg az illető munkatárs nevének kezdőbetűit, például *U. A.* (164. l.) vagy *Cs. L.* (165. l.), amikor szinte szeretné tudni az olvasó, hogy kit tisztelhet e jelzések birtokosaiul. Nem fér hozzá semmi kétség, hogy egy ilyen praktikus könyv

mielőbb megéri a második kiadást. Erre a remélhető esetre figyelmébe ajánljuk a készítőnek, hogy néminemű módosításokat mindenáron eszközöljön a szövegen, ahol t. i. gondosabb megfontolás után még maga is szükségesnek találja. Így például helytelen megállapítás és szokatlanul hangzó kifejezés a 165. lapon ez: „A keresztyének lelkiismeretlensége és a sátán konkolyhíntése következtében ma már úgynevezett keresztyén gyülekezetek vannak újjászületett, keresztyén tagok nélkül; vagy ha vannak is keresztyén tagok, a vezetés a túlnyomó számú hitetlenek kezében van.“ (165. l.). Továbbá visszatetszést kelt és bizvást elmaradhat az olyan meddő erőlködés közzététele, mint amilyen a Szentháromság titkának külső tárgyakhoz hasonlításáról olvasható a 36. lapon. Aztán értelmetlen és ellenmondásos a kifejezési szabatoság hiánya miatt némely meghatározása, p. o. az anathema (289. l.). Hézagos az egyházi fenyegetékről adott formulázás (164. l.). Baptista irányzat propagálását célozza a sákramentomokról nyújtott definiálás. Sok kritika fér a „Szent Szellem“ elnevezés indokolási kísérletéhez és használatához a „Szentlélek“ név helyett (29. 54. k. l.). Mindezt és egyéb ilyest helyesbíthet, avagy az illető munkatárs által helyesbíthet a készítő Dohányos János abban a legközelebb sajtó alá rendezendő második kiadásban, amely előreláthatólag szintén ugyanott lát napvilágot, ahol ez az első kiadás készült, tudniillik M. O. B. azaz a Magyar Országai Baptisták könyvnyomdájában Budapesten. Ezzel kapcsolatban önkénytelenül is felsóhajtunk: Hát a Magyarországi Reformátusok és Evangélikusok nyomdája hol késik az éji homályban?!

Ányos J.

A Debreczeni Lelkészi Tár októberi füzetében beszédeket és imádságokat bocsátottak közre Bodor János, dr. Gönczy Lajos, Jánosi Zoltán, Kiss Géza és Uray Sándor. A Theologiai Értesítő folytatólagosan tartalmazza Deák János értekezését, míg az Értekezések rovata alatt közölve van Dóczi Imre „Nevelésügyi feladatok a református egyházban“ című értékes felolvasása.

A Protestáns Szemle 7—8. füzete dr. Bartók György, dr. Tankó Béla, Sebestyén Jenő és D. Daxer György tanulmányai után a Szemle rendén közli R. L. jeles tollából Erdély aktuális helyzetrajzát, aztán változatos tartalmú Irodalmi szemléje, Apró kritikái és különféle nyújtanak figyelemre méltó olvasmányokat.

A Theologiai Szaklap 4. számába értékes tanulmányokat írtak báró Podmaniczky Pál, Zoványi Jenő egyetemi tanár, dr. Szelényi Ödön, D. Daxer György, viszont többen könyvismertetésekkel egészítették ki a jelesen szerkesztett szakfolyóiratot.

Az Íge hirdető novemberi füzete Farkas Jenő, dr. Tóth Lajos, Kund Sámuel, Szele Miklós, Duszik Lajos, Varga Antal, Kiss Albert és Révész János időszaki és vasárnapi egyházi beszédeit tartalmazza.

Az Út szept.—okt. száma G. F., R. L., M. S., J. L., dr. Gönczy Lajos, Sz. M.-né és R. J. tollából a lelkipásztori munka számára szánt vegyes tartalmú közleményeivel jó szolgálatot tesz a gyakorlati téren sáfárkodó tisztársaknak.

E jelzésünk kapesán elismerésünkkel honoráljuk az említett összes szerzőket, akik irodalmi szükségleteink kielégítésén lankadatlan buzgósággal fáradoznak.

Halottaink

Idősb Füleki Kovács Mihály türkevei nyug. református tanító, mély vallásosságtól áthatott munkás életének 84., házasságának 54. évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 6-án elhunyt. A boldogult évtizedeken át volt fáradhatatlan munkása tanúgyűnknek, nyugalomba vonulása után pedig irodalmi munkásságával szolgálta a népnevelést. Elhunytát özvegye, négy fia, öt leánya, vejei és unokái gyászolják. Legyen vigasztalójuk az Úr!

Pénzes Sándor, a debreczeni református egyház buzgó presbitere és gazdasági bizottságának érdemdús elnöke, Hajdu vármegye nyug. árvaszéki elnöke, akinek élete áldás volt a társadalomra és övéire nézve egyaránt, folyó hó 6-án éjjel, 67 éves korában, házasságának 34. évében elhunyt. Folyó hó 9-én temették el a vármegye és város közönségének s a presbiteriumnak őszinte mély részvéte mellett.

Sáfrán Jenő, Borsod vármegye szolgabírája, tűzérzész, volt máramarosszigeti vallástanár, életének 30., házasságának 4. évében az olasz harctéren hősi halált halt.

Martonfalvi Tóth Juliánna özv. Keresztessy Károlyné, a kollégium történetében nagy szerepet játszó Martonfalvi leszármazottja, 83 éves korában, folyó hó 7-én elhunyt. A boldogultban Keresztessy István városi nyomdai művezető édes anyját gyászolja.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

Munkatöbblet.

Lapunk jelenlegi számában református anyaszentegyházunk két elköltözött munkását búcsúztatjuk s a jövő számban ismét két olyan férfúról közlünk megemlékezést, akik a legközelebb múlt hónapok alatt döltek ki a sorból. E négy munkás közül ketten férfikoruk kezdetén levén, biztató reménységgel, ígérekkel telve futották pályájukat, míg már egy az őszi évszak érett gyümölcseihez hasonló kész eredményekkel gyarapította érdemeit és a negyedik, bölcs élettapasztalatokkal ékeskedett.

Eltekintve egyéni rokonszenvünk nyilvánításától, mindegyiküknek elhunytában azt az erő- és érték-vesztéset fájlaljuk, amelyről azt reméltük, hogy anyaszentegyházunk szolgálatában még hosszú éveken át érvényesülni fog Sionunk felvirágoztatására, hazánk közjává és Isten dicsőségére.

Másként történt. Ám az elvesztett munkaerőt nekünk, ittmaradottaknak kell pótolnunk önzetlen odaadással, hűséggel, megbízható, jellemzilárd, kitartó egyéniségeknek munkába állásával és a szebb, boldogabb jövő elközelgését biztosító lelkes, ifjú nemedék nevelésével.

Sursum corda!

Belmissziói törekvések Debreczenben. Október utolsó vasárnapján nyitotta meg Uray Sándor lelkész az általa rendezett vallásos-estélyek 7-ik téli ciklusát, a Kossuth-utcai templomban. Hogy mily szükség van ez estélyekre, mutatja az a körülmény is, hogy az eddig a főiskolában tartott estélyek kinöttek az oratórium falai közül s a Kossuth-utcai templom is szűknek bizonyul az érdeklődők befogadására. Az első estélyen Kiss Ferenc egyetemi tanár imádkozott s Uray Sándor lelkész magyarázott bibliát, amelyben a legközelebbi jövő legsürgősebb feladatait vázolta. Sürgeti a vasárnapi iskola, ifjúsági egyesület, ifjúsági istentisztelet bevezetését, a konfirmáltak bibliával ellátását, minél több helyen vallásos-estély tartását, melytől a templomlátogatók számának emelkedését reméli. Legyen e mostani estély-sorozat a benső megújulás kiinduló pontja s koronázza teljes siker az általunk legnagyobb rokonszenvvel kísért értékes kezdeményezéseket. (K.)

A pap meg a kurtanemes az életben is összerülnek olykor egymással, itt minálunk meg azzal kerülnek össze, hogy felemlegetésük lapunk ellen apprehenzióknak lett okozója. Az október 28-i számunkban közölt vezércikkünk egyházunk különböző sorsú tagjainak fogyatkozásait említvén fel, többek közt a papokról is írja, hogy ezek sem mind makula nélküliek. Ez a cikkünk nagy felháborodásnak lett okozója egyik ismert nevű lelkészünknel, ki igen kemény hangon megírt válaszát a „Lelkészegyesület” szerkesztőségébe küldte be. Igen tisztelt laptársunk azonban olyan kiváló kollegiálitással viseltetett irányunkban, hogy az ellenünk támadó cikket megismertette velünk, mi pedig elkértük s jövő számunkban egész terjedelmében közöljük, mert még a mostani papirszük világban is szükségesnek tartjuk annak demonstrálását, hogy az ellenünk irányuló, bármily nivójú kritika elhallgattatását egyáltalán ne kívánjuk. A *kurta nemes* meg az egyházkerületi tanácsbíró választásról adott tudósításban bukkan elő, mint olyan, kit egyes különcök megiszteletnek szavazatukkal. Ez a tréfás megjegyzés kettős félreértésre adott alkalmat.

Először is kijelentjük tehát, hogy eszünk ágában sem volt azokat a tiszteletreméltó férfiakat gúny tárgyává tenni, kikre a legutóbbi választásnál néhány szavazat esett (ami hiszen annál kevésbé valószínű, mert a tudósítás írója maga is részesült ebben a megtiszteltetésben). Másodszor pedig hangsúlyozzuk, hogy egyáltalán nem volt célunk a földbirtokos elemet kisebbiteni, sőt magunk is többször emlegettük, hogy egyházunk világi tisztségeinek betöltésénél nemcsak az u. n. lateiner osztályhoz tartozókat kellene figyelembe venni. Csak annyit akartunk mondani, hogy azokat (mint a másik példaként említett jó lelkű tanárt is), kiknek munkaképessége az egyházi életben még nincs kipróbálva, előbb az egyházmegyében kellene foglalkoztatni, csak akkor, ha már nem csupán készségük, de képességük is megbizonyosodott, hozni szóba a magasabb fokú tisztségek betöltésénél.

Lelkészeiktatás Tekeházán. Október 15-én foglalta el Tekeházán az üresedésben levő lelkészi állást Dancsházy Sándor, a debreczeni theologiai akadémia jeles képesítésű volt hallgatója, akit külföldi útjáról hívtott haza a tekeházi hívek feléje irányuló bizalma. A beiktatást Biky Ferenc esperes végezte, tartalmas beszédben kötvén az új lelkipásztor és a gyülekezet szívére Isten-, anyaszentegyházunk-, s egymás iránti kötelességeiket. Az új lelkipásztor a 73. zsoltár 23—26 versei nyomán, értékes gondolatokban bővelkedő beszédben rajzolta meg az Istennel járó, — tanácsai szerint élő, — akaratát valósító és gyönyörűségét Őbenne találó embernek a boldogságát; s ennek a felséges közösségnek a valósítására kötelezte el önmagát s erre hívta fel a gyülekezetet is. Az az impresszióknak, hogy a tekeházai hívek bizalma oly egyénre esett az új lelkipásztorban, aki erős hitével, tudásával és akaratával Krisztus hű szolgájának fog bizonyulni örállomásán.

Segély a menekült erdélyi református tanároknak. Az oláh betörés következtében két erdélyi református kollégium tanárai jutottak különösen nehéz helyzetbe, ú. m. a székelyudvarhelyi és sepsiszentgyörgyi kollégiumokéi. Hogy mily nagy károkat szenvedtek, azt ma még nem is tudjuk felbecsülni. A lapok már jelezték, hogy az oláh martalócok a székelyudvarhelyi református kollégiumot is kifosztották, bizonyosan a sepsiszentgyörgyinek is érzékeny károkat okoztak, nemkülönben a két intézet tanárainak is. Az Országos Református Tanáregyesület is segélyakciót indított a súlyos körülmények közé került erdélyi kálvinista tanárok helyzetének könnyítésére s mint már megírtuk, egyelőre 600 koronát adott saját pénztárából erre a célra. Mint most örömmel értesülünk, a tanáregyesület megkeresése folytán az *Est szerkesztősége* is 600 koronát bocsátott az egyesület rendelkezésére, hogy abból a szorult helyzetbe jutott református tanárok segélyeztessenek. Ez a nemes lelkű cselekedet önmagában hordja jutalmát.

Nyugalomba vonult lelkész. Bácsy Gyula hegyközpályi lelkész, évtizedekre nyúló, buzgó munkás-

sága után, nyugalomba vonult s Karczagon telepedett le. Az Úr tegye kellemessé és számossá pihenésben töltendő éveit.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság október 18-án tartott választmányi ülésén a reformáció megünneplésére több határozatot hozott, így pl. kiadja összegyűjtve a magyar reformációra vonatkozó elsőrendű okiratokat Zoványi Jenő egyetemi tanár szerkesztésében, megírattja a reformáció megindulásának a történetét, a Koszorú füzetekben a reformátorokról és a reformáció jelentőségéről fog iratni. A Társaság a Protestáns Szemle átalakítását tervbe vette, a Theologiai Szaklapot kiadványai sorába bevette, az ifjúsági lap kiadását azonban ezúttal elejtette. Tisza Kálmán egyházpolitikai beszédeit összegyűjtve ki fogja adni.

A debreczeni diakonissza-otthon régóta fáradozik azon, hogy bármily szerény keretben is, de saját kórházat rendezzen be. Egyelőre 10 ágyas betegszobát nyitott meg s a benne teljesen ingyen ápolott betegek száma 5—9 között váltakozik. Kívánatos volna, hogy e betegszoba ne csak fennmaradjon, de állandó kórházzá fejlődhessen, épen ezért az e célra szánt szíves adományokat, — ha csak fillérek is azok, — hálás köszönettel fogad s nyugtáz az intézet vezetősége. V—p.

A sárospataki theologiai akadémián a folyó iskolai évben van 2 első-, 8 második-, 10 harmad-, 12 negyedéves, összesen 32 hittanhallgató.

A dunamelléki egyházkerületi gyűlés a budapesti internátus díját a theologusok részére 400 koronáról 600 koronára, a lelkész- és tanítóiak díját 350 koronáról 525 koronára emelte. A díjmelés felét a Laký-segélyalap fedezi.

A kiskunfélegyházai egyház református elemi népiskolát állított fel és ezt október hó 2-án meg is nyitotta.

A kunszentmiklósi református főgimnázium az idén megnyitotta nyolcadik osztályát s a tanév végén kibocsátja az első matusokat.

A váradai kispapok hős halált halt kollegáik emlékét úgy örökítik meg, hogy szemináriumuk házikápolnájában misealapítványt tesznek a magyar kispapok lelki üdvéért. Ezt a példát a többi római kath. papnevelő szeminárium is követi.

Az aprópénz-hiány mind szélesebb körben érezhető. Ennek némi enyhítésére a hercegprímás elrendelte, hogy a papság a templomi gyűjtőperselyeket minél gyakrabban ürítse ki és az összegyűlt aprópénzt haladéktalanul bocsátsa forgalomba.

A debreczeni Katholikus Népszövetségi Otthon október hó 7-én kezdte meg 4 hónapra tervezett, 2 hetenként ismétlődő előadásainak sorozatát. Az első előadást Bernolák Nándor egyetemi prorektor, a másodikat, október hó 22-én, dr. Schweighoffer János kegyesrendi tanár tartotta.

Felekezeti statisztika a budapesti egyetemről. Több római katolikus lap közölte a budapesti egyetem 1915—16. iskolai évi hallgatóiról a vallási statisztikát. Mi a részletek helyett, csak a végeredményt adjuk százalékokban kifejezve. (Zárójelben közöljük hazánk népességének vallás szerint való megoszlását szintén százalékban.) Az összes hallgatók közül római katolikus volt 40.4% (52.1%), református 10.5% (12.6%), evangélikus 6.1% (6.4%), unitárius 0.2% (4.5%), görög katolikus 2.4% (9.7%), görög keleti 2.5% (14.3%), izraelita 37.6% (4.5%), mohamedán 0.02%, felekezet nélküli 0.1%. A keresztyén felekezetek közül tehát egy sem üti meg azt az arányszámot, amelyiket népességéhez képest elérhetne, a zsidó hallgatók ellenben csaknem kilencszerte annyian vannak, mint a népességhez viszonyítva gondolnók.

Adományok a balkányi egyház részére. A folyó évi június hó 19-iki cyklon által porba sújtott balkányi református egyház részére legújabbán adakoztak: Miskuly Miklósné, Vass Ferenc, Néző Ferenc, Szabó Péter, Néző István balkányi lakosok 2—2 K. A búji református egyház 100 K, a karászi 8 K, a rohodi 10 K, a piricsei 3 K 12 fill., a kisvársányi 10 K 33 fill., az érábrányi 2 K, a vajai 22 K, az ibrányi 6 K, a tiszadobi 12 K, az újfahértói 100 K, a gávai 10 K, a nagylétai 10 K, Lórántháza 10 K, a helybeli községi óvodában rendezett ünnepély alkalmával begyűlt 156 K 60 fill., Soproni Lászlóné, Turbucz Ferencné, Juhász Istvánné, Kiss Jánosné 2—2 K, továbbá Vass Mihály esperes úr gyűjtéséből kaptunk 146 K 42 fill., Király István ópályi lelkésztől 10 K, Vékony Bálintné helybeli lakostól 10 kor.-t kaptunk.

Szerkesztői üzenet.

K. E. Átány. Jogérvényes, hiteles másolatok kiállítására csak a kir. közjegyző illetékes. Az ily módon hitelesített másolat épúgy csatolható a pályázatok alkalmával, mint az eredeti oklevél. Ilyen másolat használatával lehetséges az, hogy egyszerre több helyre is pályázhatik ugyanaz az egyén. A törvény az egyszerre több helyre pályázást nem tiltja meg s ezáltal a hiteles másolatok benyújtását sem helyteleníti, aminthogy a gyakorlatban akárhányszor találkozunk másolatokkal az okmányokat felülvizsgáló bizottság.

Tartalom: Baksa Lajos. — Haypál B., Ima. — Dr. Baltazár D., Halotti beszéd. — Dr. Kun B. Búcsúeszedé. — Futó Z., Beszéd. — Hörömpő D. Búcsúbeszéde. — Tárcá: Vass A., Levél az olasz harcterréről. — Egyház: Ajtai J., Az alsószaboles-hajdúvidéki református egyházmegye közgyűlése. — Erdős K., Papp J. László. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különbélék. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 46. szám.

Pályázat.

A csaholczi református kántortanítóságra pályázat hirdettetik. Javadalma: Természetbeni lakás kerttel. Terményszolgáltatások értéke öt évi állag szerint circa 650 korona. 15 katasztrális hold föld haszonélvezete, adóját az egyház fizeti. Megfelelő államsegély. Kötelessége: az összes kántori teendők végzése, I—VI. vegyes osztályok és ismétlősök tanítása. Lelkészi akadályoztatása esetén és kanonikus órákon szószéki szolgálat végzése, az egyházi jegyzőkönyv vezetése. Kellően felszerelt kérvények folyó év december hó 1-ig lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás legkésőbb 1917 jan. 1-ig okvetlen elfoglalandó.

Csaholcz, u. p. Gacsály, Szatmár m. 1916 nov. 6.

Kánya Lajos,
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetés.

Lemondás folytán tanítói állomásra pályázatot hirdet a hajduszováti reform. egyház. Javadalom: 1. Egyház pénztárából 400 — Négy száz korona. 2. Törvényes lak- és kertbér. 3. Fizeték-kiegészítés államtól. — Kötelesség: egyháztanács által reábizott osztály, vagy osztályok vezetése, a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint. Egyházi dolgokban segédkezés. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők november 23-ig. Állomás választás után azonnal, legkésőbb december 1-re elfoglalandó.

Református lelkészi hivatal.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-dívat és szabó üzlet. Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyékert mérték után.

Megjelent**SOÓS KÁROLY kiváló Imádságíró
„Bizzatok az Istenben!”**

című irodalmi eseményszámba menő

új háborús imádságos könyve,

melynek az a páratlan érdeme, hogy kezükbe vehetik az itthonmaradottak s a hadrakeltek egyaránt s egyenlőképen ajkakra vehetik a benne foglalt, fenségesen egyszerű, Isten trónjához emelkedő imádságokat.

Nem tudjuk tehát eléggé melegen és érdeme szerint ajánlani az **új háborús imádságos könyvet**. Ezt a művet okvetlen el kell juttatnunk palotától a kunyhóig minden hajlékba, — s ami még fontosabb: minden küzdő magyar harcos kezébe. Ezzel teremtjük meg az összedobbanó szívek itthonmaradottak és katonák között a lelki kapcsolatot.

A könyv tartalma 54 imádság és minden imádságot bibliai ige vezet be s egy-egy énekvers fejezi be.

A 160 oldalra terjedő **imádságos könyv** 12x8½ cm., könnyen zsebbe tehető. Erős vászonkötése évtizedekre szól: ez lesz a háború **emlékkönyve**, mely megmarad unokáink számára is. A fedél aranykehelyel, gazdag aranynyomással van díszítve.

Ára példányonként 1 korona.

10 példány egyszerre rendelve, darabja 90 fillér. Minden példány után 10 fillér portót kérünk. Megrendelések postautalványon eszközölhetők.

HOFFMANN ÉS KRONOVITZ

:: könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala ::
Debreczen, Ferencz József-ut. 49 sz.

UJDONSÁG!**Hol van megírva?**

Segédkönyv ismertebb bibliai helyek megtalálásához. Bibliai egyezményes szövegtár. Többek közreműködésével

készítette: **Dohányos János.**

Ára: 3 korona 80 fillér.

A Mester jelleme!

Vezérfonal bibliai tanulmányozó körök és magánosok számára.

Írta: *Fosdick E. H.* Fordította: *Ifj. Victor J.*
Második kiadás. — Ára 2 kor. 50 fillér.

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedőnél

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3. sz.

Kérem az összeget postautalványon előre beküldeni, portó 30 fillér.

Legkedveltebb Háborús Imádságos Könyv.

Rövid idő alatt 10-ik bővített kiadásban jelent meg
SZOLNOKY GERZSON

Háborús Idők Imádságos Könyve

hadbavonultak s azok családjai számára.

A gyönyörű költői szép nyelven, mélységes áhitattal, rendkívül körültekintő gondossággal megírt imádságos könyv messze, magasan kiemelkedik minden eddigelé megjelent ilyen irányú munkák felett és megnyugtatóan elégíti ki minden irányban a kívánalmakat.

Tartalmaz:

A háború minden viszonyára alkalmas 14 hétköznapi és vasárnapi, 16 Hadbavonultak, 25 Hadbavonultakért mondandó imádságot, 9 hadbavonultak elhalt hozzátartozóiért és elesett hadbavonultakért mondandó imádságot, zsoltárok és dícséreteket.

Tisztelettel kérjük a nagytiszteletű lelkészi kart, hogy ezen kiváló és hézagpótló tankönyvre a hívek figyelmét felhívni kegyeskedjenek.

A most már kibővített 176 oldalra terjedő 12 $\frac{1}{2}$ ×8 cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes vászonkötésben 1 korona 20 fillér, 10 drb vételnél 96 fillér, 25 drb vételnél 90 fillér, 50 drb vételnél 84 fillér, 100 drb vételnél 78 fillér, 500 drb vételnél 72 fillér, 1000 drb vételnél 66 fillér. Portóra, egyes példányok megrendelésénél, ha a pénz előre küldetik, 10 f. küldendő. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Árjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak

készletek valódi 13 próbás ezüstből és I. rendű alpaccaezüstből, jubileumi dísz tárgyak részleffizetésre is!
Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

6907—1916. szám.

Valamennyi középiskola tekintetes Igazgatóságának

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak folyó évi október hó 19-én 139,590. szám alatt valamennyi tankerületi főigazgatóhoz, a középiskolai évközi kirándulásoknak a közvetlen rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolákon való rendezése tárgyában intézett rendelete másolatát tudomásul véte végett alább közlöm

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916. év október hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

139,590—1916. sz.

V.

Valamennyi tankerület kir. főigazgatóságának.

A középiskolai (gimnáziumi és reáliskolai) ifjúságnak az elmúlt 1915—16. tanévben tartott testgyakorlaspótló évközi kirándulásairól beérkezett jelentésekből megállapítottam, hogy a szóbanforgó kirándulások általában véve hasznosoknak bizonyultak és céljuknak is megfeleltek.

Evégből elrendelem, hogy ezen kirándulások a folyó 1916—17. tanévben is 130,480—1916. sz. másolatban idemellékelt rendeletemben körülírt módokat mellett, folyó évi november hó 15-től kezdve jövő évi május hó végéig tartassanak.

Hívja fel a kir. főigazgatóság az intézeti igazgatókat, jelentsék be sürgősen, vajjon a vezetésük alatt álló intézetben a szóbanlevő kirándulások a folyó 1916—17. tanévben megvalósíthatók-e? Egyúttal szólítsa fel őket arra is, hogy e kirándulások megtarthatása esetén az e kirándulásokra vonatkozó tervezetet is terjesszék be s jelöljék ki az erre a célra igénybe vehető tanerőket is.

Végül felhívom a kir. főigazgatóságot, hogy ezen kirándulásokról a folyó 1916—17. tanév befejezése előtt 100,176—1916. sz. rendeletem értelmében jelentést tegyen.

Budapest, 1916 október hó 19-én.

A miniszter helyett:

Hosvay,
államtitkár.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1915. évi december hó 8-án 130,480—1915. V. sz. alatt kelt és valamennyi tankerület kir. főigazgatóságához intézett rendeletének másolata:

A világháború okozta rendkívüli állapotok középiskolai tanításunk terén a testgyakorlásra is bénítólag hatnak. A háborús állapotokkal járó zavarok (a tornatanítók tömeges hadbavonulása, a hadügyi célokra felhasznált tornacsarnokok) iskolai nevelésünknek ezt az ágát jórészt megfosztották azoktól az előfe tétélektől, amelyek a rendszeres testgyakorlás zavartalan üzésére feltétlenül szükségesek.

Ezeken a viszonyokon a tanév közben rendezendő kirándulások által óhajtók némileg segíteni. Evégből elrendelem, hogy az állam közvetlen vezetése és rendelkezése alatt álló mindazon intézetekben, amelyekben a folyó 1915—16. tanévben a rendszeres testgyakorlás szünetel és az ifjúságnak katonai szolgálatra való előkészítése is elmarad, az összes osztályok (I—VIII.), ott pedig, ahol az ifjúságnak katonai szolgálatra való előkészítése soron van, az I—V. osztályok lehetőleg rendszeres tanévközi kirándulásokban vegyenek részt. Ezek a kirándulások csak azokban az intézetekben s abban az esetben maradhatnak el, ahol s amikor erre alkalmas, elsősorban intézeti tanerők, vagy ezek hiányában más intézetek feltétlenül megbízható és hozzáértő tanerői nem volnának megnyerhetők.

Az ifjúság 40—50 tanulókból álló csoportokban, minden csoport havonként legfőlebb 2 ízben, hétköznapokon egy-egy délutánon át egy tanár vezetése mellett vezethető kirándulásra. Ezen kirándulások a folyó 1915—16. tanév hátralevő részének folyamán, beleértve a téli hónapokat is, jövő 1916. évi május hó végéig tarthatók. Az ifjúság az évszakoknak és az időjárásnak megfelelően (alkalmas játékokkal, szánkázással, korcsolyázással, esetleg ahol a terep alkalmas, scilicet is) foglalkoztatható.

A vezető tanárok részére minden fél napra terjedő kirándulásért 5 korona jutalomdíjat szabok meg. E jutalomdíjakat az intézeti igazgató felterjesztésére a kirándulások befejezése után fogom kiutalni.

Hívja fel a kir. főigazgatóság az intézeti igazgatókat, jelentsék be sürgősen, vajjon a vezetésük alatt álló intézetben a szóbanlevő tanévközi kirándulások a folyó 1915—16. tanév hátralevő részében megvalósíthatók-e? Egyúttal szólítsa fel őket arra is, hogy e kirándulások megtarthatása esetén az e kirándulásokra vonatkozó tervezetet is terjesszék be

s jelöljék ki az erre a célra igénybe vehető tanerőket is.

Végül felhívom a kir. főigazgatóságot, hogy ezen kirándulásokról a folyó 1915—16. tanév befejezése előtt jelentést tegyen.

Jankovich s. k.

A hivatalos másolat hitelül:

Komlóssy,
igazgató.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
7095—1916. szám.

KÖRLEVEL

a kebelbeli egyházmegyék Nagytiszteletű Espereseihez.

Felkérem Nagytiszteletet, hogy a böles vezetése alatt álló egyházmegyébe kebeleztetett egyházközségek presbiteriumait méltóztassék felhívni avégből, hogy Advent első vasárnapján, folyó évi december hó 3-ikán az adakozást a budapesti „Bethesda“-kórház javára hirdessék meg és annak eredményét erre a céra engedjék át.

Ez a kórház évtizedek óta él és működik; kezdetben a budapesti német református leányegyház tarotta fent, a vele kapcsolatban álló német diakonissza-intézettel együtt, mely utóbbinak megszűnte után, a fenntartó-testület a FILADELFIA diakonissza-egyletnek diakonissza-szövetségét kérte fel a kórház ápolási és háztartási teendőinek elvégzésére. A német református egyház látva azt, hogy képtelen a BETHESDÁT fenntartani, a kórházat néhány év múlva a budapesti református egyháznak felajánlotta megvételre, amikor ez azonban egyéb nagy feladataira való tekintettel nem bocsájtkozhatott a vételbe s nem vállalhatta a kórházvétellel együtt járó súlyos kötelezettséget: a magyar diakonissza-képzés intézését, propagálását, a német leány-egyház a FILADELFIA diakonissza-egylethez fordult ajánlatával. Utóbbi a felsőbb egyházhatóságok hozzájárulásával megvette a BETHESDÁT és szorgalmas munkával, sok áldozat árán örvendetesen fejlesztette s kibővítette; vele együtt fejlődött, erősödött a magyar diakonissza-ügy is. Az eredmény, amit a FILADELFIA diakonissza-egylet munkájával a mai napig elért, a köve kezökben foglalható össze: A BETHESDA kórházat teljesen megmagyarosította és sorvadás, pusztulás veszélyétől megmentve, benne a magyar társadalmat s különösen a magyar református egyházat egy egészséges és áldásos munkát kifejtő belmissziói intézettel gazdagította. Csak így történhetett meg az, hogy a BETHESDA elérhette fennállásának 50-ik évét, melyet december hó 3-án fog megünnepelni hálaadó istentisztelettel.

Tekintve azt, hogy a BETHESDA diakonissza-kórház 50 éven keresztül tényleg sok szolgálatot tett egyházunknak, méltányos, ha a magyar református egyház egyesült erővel is tesz valamit a BETHESDÁÉRT. Ez annyival is inkább szükséges, mert a háború-okozta nagy drágaság a BETHESDÁT nagyon válságos anyagi helyzetbe juttatta. A kicsiny és lelkes diakonissza-egyletnek igazán emberfeletti munkájába került, hogy a kórház üzemképességét a háború első két évében fent tudja tartani. A segítség ezen munkájának időpontja, — noha tudom, hogy napjainkban igen sok és sokféle segítő-, mentő-akció terhe nehezedik egyházainkra, — a BETHESDA, ezen évtizedeken át fentálló és a magyar református egyházak részéről általános támogatásban sohasem részesült intézmény számára szintén most van. A háború befejezése után lehet, hogy már későn érkeznek meg segítségünk.

Az egyházaktól Nagytiszteleted által összegyűjtendő összeget kérem folyó évi december hó 20-ig hivatalomhoz juttatni.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916. évi november hó 6.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A tunyogi református egyház pályázatot hirdet a II-ik tanítói állásra.

Fizetése: lakás nagy kerttel, 70 korona az egyház pénztárából s a törvényben biztosított államszegély. Kötelessége: az I—II-od vegyes osztály tanítása a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint, lelkész és kántortanítót akadályoztatása esetén, úgyszinte canonikus órákon helyettesíteni s irodai teendőkben segídezni. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a tunyogi református lelkészhiatalhoz folyó évi november 25-ig adandók be. Nők is pályázhatnak.

Tunyog (Szatmár m.). 1916 okt. 30.

Leövey Miklós,
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

2—2

Pályázat.

A márokpapi hat osztályú vegyes osztatlan iskolához — beteg kántortanítója felgyógyulásáig, valószínűleg egész tanévre — helyettes kerestetik. Fizetése havi 80 korona és lakoszoba. Pályázhatnak okleveles tanítók, tanítónők, óvónők, képezdészek. Pályázati katáridő november 15. Állás azonnal elfoglalandó.

Református iskolaszék. Márokpapi.
u. p. Beregsurány.

2—2